

De publiekssamenvattingen van de projecten die vallen binnen het onderzoeksprogramma dat mede door FWOS wordt gefinancierd.

	Programma- /projectleider	Sexe	Titel
Programma	Prof. dr. M. Dekovic	V	Sexuality and intimate relations of Dutch youth: Developmental trajectories and developmental context
Project 1	Prof. dr. M.A.G. van Aken	M	The role of personal characteristics in normative and non-normative sexual development
Project 2	Prof. dr. M. Dekovic	V	Romantic and sexual development in context: Family and Peers
Project 3	Prof. dr. T.F.M. ter Bogt	M	Sexual development in relation to adolescents' internet use
Project 4	Prof. dr. P.L.C. van Geert	M	A time-serial weblog diary study of sexual development and the effects of E-based communication and counselling

Project 1 Prof. dr. M.A.G. van Aken - Laura Baams MSc

De huidige studie is de eerste grootschalige studie in Nederland waarin gekeken wordt naar de rol van persoonskenmerken in de relationele en seksuele ontwikkeling van jongeren. In dit onderzoek kijken we naar de rol van persoonlijkheid en fysieke ontwikkeling in de ontwikkeling van romantische en seksuele relaties. Waarbij we niet alleen kijken naar seksueel gedrag, maar ook naar hoe jongeren denken en zich voelen over deze ervaringen.

Voor deze studie zullen jongeren in de leeftijd van 11 t/m 15 jaar vier keer een vragenlijst invullen gedurende een periode van twee jaar. De eerste vragenlijst is reeds afgenomen, de tweede vragenlijst wordt in het komende halfjaar afgenomen. In de vragenlijst wordt o.a. gevraagd naar seksueel gedrag, emoties, attitudes, relationele ervaringen, persoonlijkheid, puberteitsontwikkeling, en achtergrondvariabelen zoals etniciteit en opleidingsniveau.

Het eerste onderwerp waar dit onderzoek zich op richt is de persoonlijkheid. We kijken naar de invloed van temperament-achtige persoonlijkheid, maar ook naar zoiets als zelf-regulatie, op de relationele en seksuele ontwikkeling. Een tweede onderwerp in dit onderzoek is de lichamelijke puberteitsontwikkeling, zowel de status ('hoe ver is een kind') als de timing ('hoe ver is het in vergelijking met leeftijdgenoten').

Daarnaast wordt met o.a. groepsgesprekken met jongeren gedetailleerde informatie verzameld over de motivaties en ervaringen binnen de relationele en seksuele ontwikkeling van jongeren. Samen met de informatie uit de vragenlijsten zal dit een volledig beeld geven van de relationele en seksuele ontwikkeling van jongeren in Nederland.

Het afgelopen jaar is bestaande data onderzocht, en daaruit blijkt dat de persoonlijkheid van jongeren verschillen in seksueel gedrag voorspelt. Zo bleek dat jongeren met een ondercontrolerend persoonlijkheidstype (meer moeite met impulscontrole) meer seksuele ervaring hebben, meer risicogedrag vertonen, en meer casual seksueel gedrag vertonen dan overcontrolerende en veerkrachtige jongeren. Momenteel voeren wij ook een meta-analyse uit op onderzoek dat de relaties tussen puberteitsontwikkeling, fysieke zelfwaardering, en seksueel gedrag onderzoekt.

Met de toekomstige analyses over de longitudinale data zullen we onderzoeken hoe persoonlijkheidskenmerken in interactie met omgevingsfactoren voorspellen welke adolescenten positieve of meer problematische romantische en seksuele relaties aangaan.

Project 2 Prof. dr. M. Dekovic - Daphne van de Bongardt MSc

Het huidige project is onderdeel van de eerste grootschalige Nederlandse longitudinale studie dat romantische en seksuele ontwikkelingstrajecten van adolescenten onderzoekt in verschillende contexten (Project STARS).

Het doel van project 2 is om de wederzijdse relatie te onderzoeken tussen romantische en seksuele ontwikkeling van adolescenten en proximale processen in twee microsystemen: gezin en leeftijdgenoten. Er is

speciale aandacht voor verschillen op basis van achtergrondgegevens (bijv., sekse, etniciteit, opleidingsniveau).

We gebruiken longitudinale kwantitatieve gegevens (vier waves vragenlijsten), evenals kwalitatieve gegevens. Met de longitudinale vragenlijst onderzoeken we hoe seksuele ontwikkelingstrajecten gerelateerd zijn aan gezinsstructuur, ontwikkelingsprocessen binnen het gezin, en zowel algemene als seks-gerelateerde opvoeddimensies (o.a., relatie kwaliteit, strengheid, autonomie, communicatie over seks). Door middel van semigestructureerde diepte-interviews met adolescent en hun ouder(s) verzamelen we kwalitatieve diepte-informatie over kennis van ouders over de romantische en seksuele ervaringen van de adolescenten, de gezinsatmosfeer als het gaat om romantiek en seksualiteit, en of/hoe ouders de adolescenten voorlichten over romantiek en seksualiteit. De kwalitatieve data bewaren de eigen taal en narratieve aspecten van de respondenten, en zijn een waardevolle toevoeging op de vragenlijstgegevens. Met de longitudinale vragenlijst onderzoeken we hoe seksuele ontwikkelingstrajecten gerelateerd zijn aan diverse dimensies van de peer context (bijv., vriendschapskwaliteit, peer pressure, seksuele attituden en ervaringen van vrienden, communicatie over seksualiteit). Door sociometrische nominaties kunnen we adolescenten matchen met hun participerende vrienden, en de juistheid onderzoeken van hun percepties van seksuele attituden en gedragingen van leeftijdgenoten. Onze longitudinale gegevens maken het mogelijk om processen van selectie of socialisatie identificeren. Met een video- observatie studie, waarin vriendschapsdiades van hetzelfde geslacht (jongens en meisjes van 16-18 jaar) discussiëren over seks-gerelateerde onderwerpen, onderzoeken we micro-level (real-time) processen van peer invloed. In de gefilmde conversaties willen we processen van wederzijdse beïnvloeding van normatieve en non-normatieve attituden en gedragingen identificeren, en onderzoeken of real-time beïnvloeding is gerelateerd aan long-term seksuele trajecten.

Project 3 Prof. dr. T.F.M. ter Bogt - Suzan Doornwaard MSc

Het project *Seksuele ontwikkeling in relatie tot internetgebruik van adolescenten* maakt onderdeel uit van *Project STARS (Studies naar Trajecten van Adolescente Relaties en Seksualiteit)*, het eerste grootschalige longitudinale onderzoek naar de context van romantische en seksuele ontwikkeling bij Nederlandse adolescenten. In Project STARS wordt aan de hand van vier deelstudies gekeken naar de rol van persoonskenmerken, familie, vrienden en media op romantische en seksuele gedragingen, cognities en emoties.

Het huidige project onderzoekt het internetgebruik van adolescenten, waarbij gekeken wordt naar zowel unidirectionele online gedragingen (bijvoorbeeld het zoeken naar seksuele informatie, het zoeken en bekijken van seksueel expliciet internetmateriaal) als interactieve online gedragingen (bijvoorbeeld online dating, cybersex). Centraal staat de vraag in hoeverre verschillen in deze online gedragingen gerelateerd zijn aan verschillen in romantische en seksuele ontwikkelingstrajecten. Daarnaast wordt onderzocht hoe de relaties tussen internetgebruik en romantische en seksuele ontwikkeling tot uiting komen in verschillende persoonlijkheids-, familie- en peercontexten.

Om deze vragen te beantwoorden, zullen gedurende een periode van twee jaar longitudinale kwantitatieve gegevens verzameld worden in een grote steekproef van Nederlandse adolescenten (11-15 jaar bij de aanvang van de studie). Naast deze kwantitatieve informatie zullen resultaten van interview-, observatie- en experimentele studies meer inzicht bieden in de achtergrond, uitingsvormen en effecten van het internetgebruik van adolescenten in relatie tot hun romantische en seksuele ontwikkeling.

Met de verkregen gegevens kan dit project nieuw en belangrijk inzicht bieden in de manier waarop het internet zowel een behulpzaam middel als een risicofactor kan vormen bij het ontwikkelen van een gezonde en evenwichtige seksualiteit. Gezien het feit dat jongeren steeds meer tijd op het internet spenderen, is deze kennis essentieel voor de ontwikkeling van theorieën op het gebied van seksualiteit in de adolescentie. Daarnaast vormt het de basis voor nieuwe interventies en een leidraad voor toekomstig onderzoek.

Project 4 Prof. dr. P.L.C. van Geert - Wieke Dalenberg MSc

Van de 15 tot 17 jarigen heeft 79% een keer gezoend en 42% is seksueel actief. Veel onderzoeken over seksuele ontwikkeling focussen voornamelijk op dit soort verbanden, gevonden in grote steekproeven. Maar bij dit soort onderzoek blijft de vraag bestaan hoe een jongere van 15 jaar komt tot het moment van zoenen of seks. Hoe gaat dat proces precies in zijn werk? Welke mechanismen zorgen voor verandering en verklaren het verloop van deze concrete processen? Daarnaast is er ook nog de groep jongeren die helemaal niet seksueel actief zijn. Ze voeren geen seksuele handelingen uit met andere adolescenten, maar zij hebben wel gedachten, gevoelens, fantasieën en wensen.

Hoe ontwikkelt de seksualiteit van een jongere op basis van dagelijkse ervaringen, gevoelens en wensen?

Het onderzoek bestaat uit drie delen. Ten eerste willen we onderzoeken hoe de kenmerken van levensechte interacties tussen de adolescent, zijn/haar ouders en /leeftijdsgenoten bijdragen tot de seksuele ontwikkeling (in de brede zin van het woord) van de adolescent. Het onderzoek maakt gebruik van longitudinale weblogdagboeken (2 jaar) in te vullen door de jongere, zijn/haar ouder(s) en eventuele andere gezinsleden). Het bijhouden van een dagboek heeft overeenkomsten met klinische interventies: regelmatig nadenken over je ontwikkeling kan een invloed hebben op die ontwikkeling. Het tweede doel is dan ook om het effect van de dagboeken (2 jaar) op de seksuele ontwikkeling te onderzoeken. En als laatste is het doel om een link te leggen tussen de ontwikkelingstrajecten gevonden in de dagboeken met de trajecten gevonden in de longitudinale vragenlijst binnen het NWO-programma 'De ontwikkeling van seksualiteit en intieme relaties van kinderen en jongeren'. Door longitudinale gegevens te verzamelen van levensechte ervaringen, krijgen we inzicht in de normale ontwikkeling van intimiteit en seksualiteit van jongeren. Pas als we weten hoe de normale ontwikkeling verloopt, weten we ook wanneer het mis kan gaan.